

Zitting 1977-1978 Nr. 29a

14 865

Tijdelijke voorzieningen met betrekking tot arbeidsvoorwaarden in arbeidsverhoudingen waarvoor geen collectieve arbeidsovereenkomst geldt

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR SOCIALE ZAKEN¹

Vastgesteld 13 januari 1978

Vrijwel algemeen gaf men te kennen zich wel te kunnen verenigen met de strekking van het onderhavige wetsontwerp nl.: algemene matiging van alle inkomens en bestrijding van inflatie.

Intussen wilde men wel enkele vragen stellen en opmerkingen maken naar aanleiding van dit ontwerp.

De leden van de fractie van het C.D.A. gingen er van uit, dat de niet-c.a.o.-inkomens, waaronder zeer veel lagere, overeenkomstig de in de relevante onderneming, concern of bedrijfstak overeengekomen c.a.o. worden behandeld. Deelt de Minister dit uitgangspunt?

Voorts stelden deze leden de vraag, of de Minister bereid is de opvulling van door natuurlijk verloop ontstane vacatures en de daaruit voortvloeiende loonkosten buiten de tot een half procent beperkte limiet te houden.

Is de Minister bereid datzelfde te doen ten aanzien van in een normaal promotiebeleid passende bevorderingen? Dit klemt te meer, daar de minimum-jeugdlonen in verband met leeftijds- c.q. dienstjaren-jaarperiodieken van 7,5% kennen.

Dezelfde leden meenden, dat het wetsontwerp voorbijgaat aan de verschillende referentieperiodes, waarvan de prijscompensatie wordt afgeleid. Een groot knelpunt vormen daarbij die arbeidsovereenkomsten, welke op jaarbasis prijscompensatie verlenen. Het leek deze leden niet billijk hier de beperking tot 1,94% toe te passen.

Is de Minister bereid hier op grond van bestendig gebruik of anderszins regelen te treffen ter voorkoming van onbillijkheden?

In dit verband is het vermeldenswaard, dat de referentieperiode juli-december beneden 1,94% zal uitkomen.

Ontheffing kwam deze leden ook gewent voor, waar in het kader van meerjarenafspraken met betrekking tot integratie c.q. conversie van c.a.o.'s afspraken zijn gemaakt. Is de Minister daartoe bereid?

De leden van de fractie van de P.v.d.A. wilden in verband met het vorenstaande enige vragen stellen naar aanleiding van artikel 4, lid 1, van dit wetsontwerp. Volgens deze bepaling wordt toestemming gegeven tot een eenmalige verhoging van het loon met als toenemingspercentage de procentuele stijging van het indexcijfer van oktober ten opzichte van april 1977. Er dreigt hier een discriminatoire behandeling van een groep werknemers, nl. degenen, die een prijscompensatie éénmaal per jaar ontvangen.

¹ Samenstelling: Kloos (PvdA), Versloot (PvdA), Heij (CDA) (voorzitter), Franssen (CDA), Louwes (VVD), Van Tets (VVD), Van Kleef (PPR), Kremer (CPN), Meuleman (SGP), Van der Jagt (GPV), Vogt (PSP), Maris (BP).

Deze leden stelden in verband hiermede de volgende vragen.

Kan de Minister aangeven hoe groot deze groep is?

Kan de Minister voorts aangeven, of ook in sommige c.a.o.'s de bijstelling éénmaal per jaar plaatsvindt en zo ja, op hoeveel mensen die c.a.o.'s betrekking hebben?

Wil de Minister in dit soort gevallen de algemene strekking van de wet, dat hij zich voor niet-c.a.o.'ers aansluit bij de loonontwikkeling voor c.a.o.'ers, terzijde schuiven?

Is de Minister niet van mening, dat zij, die éénmaal per jaar prijscompensatie ontvangen, toch al een achterstand oplopen ten opzichte van hen, die twee keer per jaar een prijscompensatie ontvangen?

Acht de Minister het redelijk om, wanneer aan niet-c.a.o.'ers een volledige prijscompensatie zou worden gegeven, te spreken van een overschrijding van de nul-lijn in 1978, waar hier toch sprake is van een recht volgens bestendig gebruik?

De leden van de fractie van de V.V.D. achtten het ongelukkig, dat in artikel 6 juist artikel 4 niet wordt genoemd, in welk artikel een betreuenswaardige lacune voorkomt ten aanzien van diegenen, die de laatste halfjaarlijkse prijscompensatie (3,18%) hebben gemist. Is de Minister bereid dit binnen het kader van de krachtens artikel 5 te stellen regelen zo spoedig mogelijk te verhelpen?

De leden van de fractie van het C.D.A. zouden voorts gaarne vernemen, of de Minister van mening is, dat het algemeen karakter van de matiging ook buiten de industrie haalbaar is. Deze leden achtten dit van belang in verband met de concurrentieverhoudingen op de arbeidsmarkt.

Voorts herinnerden de hier aan het woord zijnde leden eraan, dat in het wetsontwerp openbaarheid van inkomens een zeer omslachtige procedure inzake de rapportage met betrekking tot de inkomens wordt voorgesteld. Hierbij is onder meer de individuele inkomensprivacy in het geding tegen de achtergrond van de maatschappelijke aanvaarding. Hoe verhouden deze overwegingen zich tot de rapportagemogelijkheid door de ondernemingsraad ingevolge dit wetsontwerp?

Uitgaande van een loyaal volgen van de wet door alle betrokkenen achtten deze leden de wijze van werken van de Loon Technische Dienst van groot belang om «heksenjacht»-suggestie te voorkomen. Duidelijke richtlijnen op vraagpunten *vooraf* kunnen hiertoe dienen. Wil de Minister dit bevorderen? Een en ander zou ook onzekerheid, onrust en demotivatie kunnen voorkomen.

De leden van de fractie van de V.V.D. zouden vervolgens gaarne vernemen, of de Minister kan bevestigen, dat de kern van zijn bedoeling is weergegeven op blz. 26 van de memorie van antwoord van zijn ambtsvoorganger waar deze zegt: «Voorkomen moet worden dat ten gevolge van het achterwege blijven van de factor initieel een verhoging van andere looncomponenten plaatsvindt», in casu ten aanzien van niet-c.a.o.'ers in meerdere mate dan voor c.a.o.'ers, zodat in plaats van initiële meer incidentele en dergelijke verhogingen zouden worden toegekend. Mag dit zo worden opgevat, dat geen grotere verhoging mag worden gegeven dan normaal onder bestaande regelingen zou zijn gegeven, hetgeen dan is uitgewerkt in de formules van artikel 3, lid 3 (schriftelijk en naar objectieve maatstaven) en artikel 3, lid 6 (bestendig gebruik binnen bepaalde beperkingen), met artikel 6 (vrijstelling) als noodluik voor toch nog onbillijke gevallen?

De leden van de fractie van de P.P.R. vroegen, of bij de controle door de Loon Technische Dienst de niet in geld toegekende looncomponenten, alsmede de vooral bij hogere inkomens niet ongebruikelijke vergoedingen voor representatie- en autokosten, mede betrokken worden.

Voorts zouden de hier aan het woord zijnde leden gaarne vernemen, of de Minister beschikt over de standpunten van de werkgevers- en werknemersorganisaties over het onderhavige wetsontwerp en zo ja, of de bewindsman deze dan wil mededelen.

Het lid van de fractie van het G.P.V. kon zich verenigen met de strekking om tot een matiging te komen. Toch zijn er, na lezing van de Handelingen van de Tweede Kamer, verschillende kritische vragen overgebleven. Deze zijn:

Veel van de 1,3 miljoen werknemers, die niet onder een c.a.o. vallen krijgen elk jaar in januari een loonsverhoging, een verhoging welke in de regel rond de Kerstdagen wordt meegedeeld.

Oud-minister Boersma heeft volgens het «Algemeen Dagblad» van 15 december 1977 meegedeeld, dat, als het niet lukt om het wetsontwerp vóór 1 januari ongeschonden door beide Kamers te krijgen (en dat *is* niet gelukt), wij de stukken dan maar beter kunnen opbergen. Heeft oud-minister Boersma hierin niet gelijk en komt dit wetsontwerp voor een groot deel niet als «mosterd na de maaltijd»?

Voorts memoreerde dit lid, dat het voorgeschreven advies van de Sociaal-Economische Raad vanwege de geboden spoed niet is gevraagd. De in het ontwerp geregelde materie is evenwel niet een zaak van gisteren en eergisteren. Dit onderwerp is al jaren in bespreking. Kan de bewindsman mededelen waarom zijn voorganger niet veel eerder een advies van de SER over deze materie heeft gevraagd?

Verder bracht dit lid in herinnering, dat de Raad van Middelbaar en Hoger Personeel niet in het overleg is betrokken. In de regeringsverklaring van 1973 zei het kabinet: «In het stadium van de beleidsvoorbereiding al actief contacten (te) leggen met direct betrokken belangengroepen».

Oud-minister Boersma heeft in een brief aan de Raad van Middelbaar en Hoger Personeel kort na de indiening van het wetsontwerp ontkend, dat zo'n toezegging ooit is gedaan. Is deze ontkenning in het licht van de genoemde regeringsverklaring wel juist?

Vervolgens vestigde dit lid er de aandacht op, dat er tal van lagerbetaalden zijn, bij voorbeeld winkelpersoneel, dat niet valt onder een c.a.o. Prof. Reynaerts heeft in dat verband gesteld ('De Vakbondskrant' van 1 december 1977) dat zolang er geen c.a.o. is afgesloten, waarvan de resultaten voor deze mensen toepasbaar kunnen worden geacht, ze maar in de wachtkamer moeten blijven, misschien maanden lang. Hij meent dan ook, dat deze wet rechtsonzekerheid zal scheppen. Kan de Minister deze mening delen?

Vervolgens stelt prof. Reynaerts, dat deze wet het hoger personeel zal stimuleren om eigen afzonderlijke c.a.o.'s af te sluiten met eigen voorwaarden. Hij acht dit tegen de bedoeling van de wet en een en ander kan volgens hem de rechtsongelijkheid in de hand werken. Is de bewindsman het met deze zienswijze eens?

In het «Parool» van 24 december 1977 wordt vermeld, dat het KNOV van mening is, dat zijn leden hun personeel meer loonsverhoging zullen moeten geven dan zonder wetje het geval zou zijn geweest. Kan de Minister bevroeden waarop deze mening stoelt?

Voorts wees dit lid er nog op, dat de heer Nypels bij de behandeling van dit wetsontwerp in de Tweede Kamer heeft gememoreerd, dat in de jaren 1972-1976 de c.a.o.-lonen gemiddeld met 53% zijn gestegen en de lonen van niet c.a.o.-personeel gemiddeld met 50,7%. De Regering stelt, dat er geen inzicht is in afwijkingen van de gemiddelden. Is de Regering echter niet van mening, dat bovenstaande percentages om mee te matigen voldoende zekerheid bieden, dat de gewenste matiging op vrijwillige basis zal geschieden? Wordt er bovendien door de voorgestelde regeling niet de indruk gewekt, dat alleen de vakbonden in hun matigingsbereidheid te vertrouwen zijn en de niet-c.a.o.'ers niet? Mocht echter het kabinet, gezien de economische situatie, een vrijwillige matiging niet aandurven, zou dan het veilig stellen van de matiging niet veel simpeler zijn geweest via een loonmaatregel, waartoe de Loonwet de mogelijkheden biedt?

Vervolgens zou dit lid gaarne het oordeel van de Minister vernemen over de klacht van het hoger personeel, dat de vertegenwoordigers van het lager personeel beslissen over de inkomens van het hoger personeel, terwijl zij zelf daarbuiten gehouden worden. Is de bewindsman niet ook van mening, dat dit «over u en zonder u» de tegenstelling in de bedrijven onnodig kan versterken?

Verder wees dit lid erop, dat leeftijdsschalen in kleine bedrijven, waar geen c.a.o. is, vaak niet bestaan. Als een c.a.o.'er die schaal wel heeft, komt deze in een bevoorrechte positie te verkeren ten opzichte van de niet-c.a.o.'er. Hoe kan deze rechtsongelijkheid worden voorkomen?

Volgens de wet hebben de centrale organisaties van werknemers en werkgevers het klachtrecht. In de «Onderneming» van 30 december 1977 schrijft het VNO, dat het onjuist is, dat centrale organisaties van werkgevers en werknemers het recht krijgen om de Minister een onderzoek te vragen als een werkgever arbeidsvoorwaarden toepast, die in strijd zijn met de wet. Letterlijk schrijft dit orgaan: «Men denkt toch niet in ernst, dat wij van dit «recht tot verklikken» gebruik zullen maken?» Is de Minister niet van mening, gezien deze uitspraak, dat het klachtrecht een loos gebaar zal blijken te zijn?

De voorzitter van de commissie,
Heij

De griffier van de commissie,
Ploos van Amstel